

Recenzja dorobku dr Bożeny Tołwińskiej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika

Wstęp

Pani Bożena Tołwińska jest adiunktem na Wydziale Nauk o Edukacji w Katedrze Pedagogiki Porównawczej – Uniwersytet w Białymstoku. Z tym Uniwersytetem jest związana od chwili podjęcia studiów z zakresu pedagogiki, gdzie w 1997 roku uzyskała tytuł magistra, a następnie w 2008 tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki.

Swoje kompetencje dydaktyczne doskonaliła w Collegium Wratislaviense, Szkoła, Tutorów Akademickich, uzyskując certyfikat Tutora. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się głównie na rozwoju kultury szkoły w perspektywie szkoły jako organizacji uczącej się. Prowadzone teoretyczne analizy oraz badania empiryczne mają czytelną linię rozwojową w aspekcie zakresu treści, jak również warsztatu badawczego.

Ocena dorobku naukowego

W jej aktywności badawczej można wyróżnić trzy obszary badawcze. W obszarze pierwszym, przedmiotem analiz badawczych jest problematyka kierowania szkołą, kompetencje dyrektora szkoły oraz tworzenie kultury szkoły jako uczącej się organizacji. Efekty prowadzonych teoretycznych analiz i badań empirycznych opublikowane zostały w następujących publikacjach:

- *Kompetencje społeczne dyrektorów szkół a przywództwo*, [w:] S.M. Kwiatkowski, J.M. Michalak (red.), *Przywództwo edukacyjne w teorii i praktyce*, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2010, s.159-173.
- *Kierowanie szkołą: rola dyrektora – partycypacja nauczycieli*, [w:] S.M. Kwiatkowski, J.M. Michalak, I. Nowosad (red.), *Przywództwo edukacyjne w szkole i jej otoczeniu*, Difin, Warszawa 2011, s.105-113.
- *„Mosty zamiast murów” – droga ku przywództwu*, [w:] S.M. Kwiatkowski, J. Madalińska – Michalak (red.), *Przywództwo edukacyjne – współczesne wyzwania*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2014, s.225-235.
- *Największą trudnością w mojej pracy jest ...- z perspektywy nauczycieli i dyrektorów szkół*, [w:] A. Korzeniecka – Bondar, B. Tołwińska, U. Wróblewska (red.), *Świat życia codziennego uczestników interakcji wychowawczych. Eksploracje – analizy – interpretacje*. XVII Zeszyt Naukowy Forum Młodych Pedagogów przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN, Wyd. Trans Humana, Białystok 2012, s.263-272.
- *Wybrane aspekty kierowania szkołą w badaniach empirycznych*, [w:] A. Karpińska, A. Szwarc (red.), *Wybrane problemy dydaktyki w wymiarze teoretyczno – praktycznym*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2014, s.341-352.
- *Kierowanie szkołą w ujęciu alternatywnym*, [w:] R. Nowakowska – Siuta (red.), *Edukacja alternatywna na rzecz demokratyzacji procesu kształcenia*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2014, s.341-350.
- *Twarz dyrektora szkoły*, [w:] H. Kwiatkowska (red.) *Uczłowieczyć komunikację. Nauczyciel wobec ucznia w przestrzeni szkolnej*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2015, s.363-373.
- *Overcoming organisational silence looking for opportunities to change school culture*, [w:] L. Daniela, L. Rutka (red.), *Selected Papers of the Association for Teacher Education in Europe. Spring Conference 2015*, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge 2016, s209 – 221.
- *Teacher Team's Maturity as the Basis for Learning School*, [w:] M. Attard – Tonna, J. Madalińska – Michalak (red.), *Teacher Education Policy and Practioce. International*

Perspectives and Inspirations, Foundation for the Development of the Education System, Key Concepts Series vol.1, Warszawa 2018, pp.194-213.

- *Wartość humanistyczne w kulturze organizacji czy „gra w brakujące krzesło”, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych, 2020 nr.1.*
- *The Role of Principals in Learning Schools to Support Teachers' Use of Digital Technologies, „Technology, Knowledge, and Learning”, 2021 tom 26 nr 4. Doi.org/10.1007/s10758-021-09496-4 (bazy: Scopus, Web of Science).*

Przedmiotem badań w drugim obszarze jest specyfika relacji międzyludzkich, jako element szkolnej kultury. Jest to szczegółowe zagadnienie mieszczące się w pierwszym obszarze. Efekty analiz przedstawione są w następujący publikacjach:

- *„Narcyzm konwersacyjny” jako bariera w relacjach międzyludzkich, [w:] E. Dąbrowa, D. Jankowska (red.), Pedagogika dialogu. Doświadczenie dialogu w rzeczywistości XXI wieku, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalistycznej, Warszawa 2010, s.111-117.*
- *Relacje między ludzkie w kulturze szkoły sprzyjającej uczeniu się, [w:] A. Cudowska, (red.), Kierunku rozwoju edukacji w zmieniającej się przestrzeni społecznej, Trans Humana, Białystok 2011, s.536-543.*
- *Relacje z nauczycielami w opinii gimnazjalistów ze szkół wiejskich, [w:] A. Harbatski, E. Krysztofik – Gogol (red.), Edukacja w perspektywie wyzwań współczesności, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2016, s.114-125.*
- *Wartość relacji z nauczycielami w percepcji uczniów, [w:] A. Cudowska, (red.), Życie wartościowe w perspektywie aksjologii pedagogicznej, Wydawnictwo Naukowe KATEDRA, Gdańsk 2018, s.219-232*
- *From smart teaching to smart learning in the fast – changing digital world, [w:] L. Daniela (red.), Didactics of Smart Pedagogy for Technology Enhanced Learning, Springer International Publishing, 2019.*

Trzeci obszar zainteresowań dr Bożeny Tołwińskiej dotyczy problematyki przygotowania przyszłych nauczycieli/pedagogów w procesie kształcenia do współtworzenia kultury szkoły jako organizacji uczącej się. Efekty analiz są przedstawione w kilku publikacjach:

- *Planowanie przyszłości w kulturze teraźniejszości jako przejaw twórczej postawy wobec życia, [w:] J. Uszyńska – Jarmoc, B. Kunat (red.), Twórczość codzienna jako aktywność całościowa człowieka, Trans Humana, Białystok 2015, s.104-112.*
- *Do Pedagogy Students Perceive Collaboration as Valuable? „Rocznik Teologii Katolickiej”, t. XVI/2/2017, s.191-207, DOI: 10.15290/rtk.2017.16.2.12.*
- *Teachers' Team Learning in the Context of Creating Learning Schools: Implications for Teacher Education, [w:] M. Kowalczyk – Wałędziak, A. Korzeniecka – Bondar, W. Danilewicz, G. Lauwers (red.), Rethinking Teacher Education for the 21st Century Trends, Challenges and New Directions, Verlag Barbara Budrich, Opladen, Berlin, Toronto 2019, s.269-282.*

Innym przejawem jej zainteresowań tym obszarem i wynikającej z niego potrzeby rozpoznawania nowych trendów w kształceniu jest udział w webinarium:

- 19.03.2021 „International webinar – The Arts in the Classroom: Exposure, Connection and Integration”;
- 5.05.2021 „Research – based programmes in teacher education: cross – national and Europe – wide perspectives”;
- 1.06.2021 „Building interconnected teaching for an interconnected world”

oraz w Międzynarodowych Seminariach Naukowych z cyklu „Rethinking Teacher Education for the 21st Century” organizowanych na Wydziale Nauk o Edukacji UwB. Taką możliwość stwarza również

udział w seminariach naukowych Sekcji Pedagogiki Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN i Zespołu wspierającego działania Sekcji, którego jest członkinią od 2021r. (udział w seminariach: 12.01.2021, 09.04.2021, 01.03.2021).

Powyżej wskazane, szczegółowe zagadnienia będące przedmiotem zainteresowań badawczych w zakresie kultury szkoły stały się podstawą badań zawartych w monografii naukowej pt. *Kierowanie szkołą jako organizacją uczącą się. Studium przypadków*. Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2021, s.545.

Przedmiotem podstawowych analiz jest zagadnienie funkcjonowania szkoły jako organizacji uczącej się. Podjęta problematyka mieści się w pedagogice szkolnej.

Już we wstępie należy podkreślić, że dr Bożena Tołwińska podjęła się bardzo trudnego zdania badawczego, nie zgłębnionego na gruncie badań w Polsce, zwłaszcza w aspekcie metodologicznym. Za podstawę teoretyczną przyjęła teoretyczne przesłanki szkoły uczące się P.M. Senge'a. Swoje badania osadziła w paradygmacie konstruktywistycznym, Miały one charakter badań jakościowych. W konstruowaniu założeń metodologicznych słusznie przyjęła, że to osoby biorące udział w badaniach nadają znaczenia określonym zdarzeniom, a badacz podejmuje próbę odkrycia ich subiektywnej perspektywy.

Przedmiotem badań była „realizacja założeń organizacji uczącej się w praktyce szkół, w odniesieniu do funkcji dydaktycznej i opiekuńczo – wychowawczej oraz stylu kierowania stosownym przez dyrektorów szkół, z tytułem „Lider organizacji uczącej się”. s.122

Celem przeprowadzonych badań było „poznanie, jakie założenia organizacji uczącej się i w jaki sposób, przejawiają się w praktyce szkół, które wzięły w nich udział”. s.11

Podstawowy problem zawierał się w pytaniu: „jak funkcjonują szkoły, które otrzymały tytuł „Lider organizacji uczącej się”, przez pryzmat kategorii organizacji uczącej się P.M. Senge'a”. s.121

Konsekwentnie do przyjętej koncepcji szkoły uczącej się P.M. Senge'a sformułowała następujące problemy szczegółowe:

1. Mistrzostwo osobiste;
2. Modele myślowe;
3. Budowanie wspólnej wizji;
4. Zespołowe uczenie się;
5. Myślenie systemowe.

Zebrane dane pozwoliły odpowiedzieć na dwa pytania: jakie są założenia organizacji uczącej się oraz w jaki sposób przejawiają się w stylu kierowania dyrektorów szkół? Co utrudnia dyrektorom pełnienie funkcji kierowniczej roli?

Jako podstawową metodę badawczą dr B. Tołwińska przyjęła wielokrotne studium przypadku o charakterze zamierzeniowym, W zbieraniu danych zastosowała wywiad (indywidualny, bezpośredni, pogłębiony, częściowo ustrukturyzowany z dyrektorem szkoły oraz wywiad pisemny z nauczycielami), obserwację, techniki projekcyjne, test zadań niedokończonych dla uczniów oraz matrycę „W mojej szkole” – dla uczniów i nauczycieli. Poza narracjami kolejne dane pozyskiwane były za pomocą skali dla nauczycieli w celu uzyskania obrazu organizacyjnego i wglądu w kolektywną wiedzę o szkole. Źródłem danych były również strony internetowe szkół oraz różnego rodzaju dokumenty.

To bogactwo technik zapewniło rzetelność wyników i ich wielostronną analizę. Należy podkreślić, że większość narzędzi badawczych jest autorstwa B. Tołwińskiej.

Szczegółowo analizowane zagadnienia obejmują: warunki sprzyjające dążeniu kadry do mistrzostwa w szkołach uczestniczących w badaniach; modele myślowe ucznia, nauczyciela, rodzica w szkołach objętych badaniami; budowanie wizji szkoły; zespołowe uczenie się w badanych szkołach; przejawy myślenia systemowego; styl kierowania w szkołach biorących udział w badaniach. Autorka w sposób czytelny przedstawia wyniki i prowadzi pogłębione analizy.

Podsumowując należy podkreślić, że prowadzone teoretyczne analizy i empiryczne badania należy zaliczyć do pionierskich na gruncie polskim, zwłaszcza w aspekcie metodologicznym. Dr B. Tołwińska, wniosła do pedagogiki nowy model badań, nad funkcjonowaniem szkoły, który może być

aplikowany na inne obszary i zakresy badań. Jest to niezwykle cenny wkład w rozwój pedagogiki szkolnej oraz teorii zarządzania szkołą.

W analizach dostrzega się konsekwencje, profesjonalne łączenie teorii z praktyką badawczą, dojrzałość merytoryczną i metodologiczną. Struktura sformułowanych wniosków powinna stać się podstawą do doskonalenia nauczycieli w perspektywie budowania szkoły jako organizacji uczącej się.

Realizując cel badań autorka wzbogaciła wiedzę z zakresu kierowania szkołą w czasach dynamicznych zmian.

Inne osiągnięcia naukowo – badawcze

Dorobek naukowy dr Bożeny Tołwińskiej zawiera łącznie 61 publikacji, z czego 46 po uzyskaniu stopnia naukowego doktora. Od tego czasu (2008r.) tworzą go: 2 monografie autorskie, 1 książka współredagowana, 7 artykułów w punktowanych czasopismach naukowych z listy MEiN w tym 1 w czasopiśmie zagranicznym (z baz Scopus, Web of Science, 100 pkt) i 2 w niepunktowanym czasopiśmie naukowym, 21 rozdziałów w monografiach zbiorowych w języku polskim, 7 rozdziałów w monografiach zbiorowych w języku angielskim. Przygotowała 3 sprawozdania z wydarzeń naukowych oraz 3 recenzje, opublikowane w czasopismach naukowych.

Za publikacje, po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, uzyskała łącznie 562 pkt MEiN. Według baz (stan na 08.05.2022): Google Scholar jej publikacje miały 46 cytowań, h – index: 4, Web of Science – 10 cytowań, h – index: 2, Scopus – 7 cytowań, h – index: 1.

Dr Bożena Tołwińska brała czynny udział w konferencjach i seminariach. Uczestniczyła łącznie w 86 konferencjach i seminariach naukowych (69 krajowych i 17 międzynarodowych, w tym 4 zagranicznych), w tym po uzyskaniu stopnia naukowego doktora w 9 konferencjach międzynarodowych (8 z referatem i 1 głos w dyskusji, w tym w 4 zagranicznych z referatem) oraz 20 krajowych z referatem. Dwukrotnie pełniła funkcję przewodniczącej sekcji w czasie konferencji. Była też członkinią komitetu naukowego seminarium pt. „Pedagogie Amatorskiego Ruchu Artystycznego” i seminarium „Opowieść” zorganizowanych przez Komisję ds. Rozwoju Młodych Naukowców Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN oraz redakcję czasopisma „Parežia. Czasopismo Forum Młodych Pedagogów przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN” (daty: 05.03.2021 r. i 31.05.2021 r.).

W 2020 r. pełniła funkcję recenzentki w czasopiśmie „Kultura i Edukacja” (40 pkt) oraz w czasopiśmie zagranicznym „Technology, Knowledge, and Learning” (100 pkt).

Od 19.11.2020 r. pełni funkcję promotora pomocniczego rozprawy doktorskiej mgr Jolanty Ambrożewicz, przygotowywanej pod kierunkiem dr hab. Alicji Korzenieckiej-Bondar, w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych Uniwersytetu w Białymstoku. Temat pracy: Uwarunkowania rozwoju kapitału społecznego wśród osób zaangażowanych w działania prospołeczne”.

Od 05.07.2018 r. jest promotorem pomocniczym rozprawy doktorskiej mgr Dariusza Piekuta przygotowywanej pod kierunkiem prof. dr hab. Marka Jerzego Konopczyńskiego, na temat: „Młodzież uzdolniona sportowo wobec wyzwań sportowych i edukacyjnych”.

Na uwagę zasługuje aktywność naukowa rozwijana we współpracy z Brzeskim Uniwersytetem Państwowym im. A.S. Puszkina w Brześciu. W 2014 roku odbyła w tym uniwersytecie staż naukowy. W czasie jego trwania zapoznała się z problematyką badań realizowanych przez pracowników, uczestniczyła w seminariach naukowych z pracownikami w celu wymiany doświadczeń i uzgodnienia obszarów współpracy naukowej. Dzieląc się własnym doświadczeniem naukowo-badawczym, wygłosiła wykład dla nauczycieli akademickich i studentów na temat: Kanały komunikacji i postrzeganie czasu w kulturze uczącej się organizacji. Efektem powyższego stażu były badania międzynarodowe dotyczące funkcjonowania studentów w rozwijającym się społeczeństwie wiedzy na pograniczu. Przeprowadziła je (wraz z A. Korzeniecką - Bondar IK. Borawska-Kalbarczyk) w Brzeskim Uniwersytecie Państwowym oraz na Uniwersytecie w Białymstoku (na kierunkach i specjalnościach przygotowujących do bycia nauczycielem lub pedagogiem). Jednym z celów badań było poznanie stanu kompetencji informacyjnych, umiejętności gospodarowania czasem i współpracy w grupie w samoocenie studentów na pograniczu w kontekście rozwijającego się społeczeństwa wiedzy. Wynikało

to z zainteresowania uzyskaniem odpowiedzi na pytania: w jaki sposób młodzi ludzie oceniają swoje przygotowanie w tych aspektach, w kontekście formułowanych przez wiele gremiów (naukowców, pracodawców) wymagań. W badaniach wzięło udział 440 studentów: 199 osób z Uniwersytetu Brzeskiego i 241 osób z Uniwersytetu w Białymstoku. Pokłosiem są artykuły prezentujące wyniki badań opublikowane w punktowanych czasopismach naukowych i pracy zwartej w języku angielskim (współautorstwo z A. Korzeniecką - Bondar i K. Borawską- Kalbarczyk):

- *Wolę chodzić własną drogą (?) o potencjale do budowania współpracy z perspektywy studentów na pograniczu polsko-białoruskim*, Edukacja Ustawiczna Dorosłych, 2017 nr 3, s. 202-215.
- *Planned Future, Exciting Present, and Positive Memories - Attitudes to Time among Students from Polish-Belarusian Borderland*, Kultura i Edukacja" 2017 nr 4, s. 209-224.
- *Zanurzeni w nurcie informacji - kompetencje informacyjne studentów z uniwersytetów na pograniczu kulturowym polsko-białoruskim*, „Ruch Pedagogiczny 2017 nr 2, s. 55-73.
- *Benefits Of Time Management Skills, Teamwork Skills And Personal Information Management Perceived By Students From The Polish-Belarusian Borderland*. [w:] L. Daniela (red.). *Innovations, Technologies and Research in Education*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne 2018, S. 91-107.

W ramach programu Erasmus+ Staff Mobility for Teacher Assignments zrealizowanego na Wydziale Nauk o Edukacji Uniwersytetu w Kordobie (Faculty of Education Sciences, University of Cordoba, Hiszpania, 19.03-23.03.2018), wygłosiła wykłady adresowane do studentów, na temat współpracy w grupie jako ważnej współcześnie społecznej kompetencji oraz prezentowała wybrane wyniki międzynarodowego projektu badawczego poświęconemu tej problematyce. Odbyła również spotkania z pracownikami oraz grupą uczestników programu Erasmus pochodzących z innych krajów, z którymi wymiana doświadczeń naukowych i dydaktycznych w zakresie kształcenia nauczycieli/pedagogów wzbogaciła jej kompetencje zawodowe. Innym przykładem współpracy z instytucją międzynarodową jest udział w działaniach Association for Teacher Education in Europe (ATEE). Kilkakrotnie brała udział w seminariach organizowanych przez tę instytucję (np. Teacher Education around the world: Global perspectives, Research, Cooperation, Development with the Associations of Teacher Educators from all over the world on 23 November 2020) oraz konferencjach, w czasie których wygłaszała referaty w sekcjach:

- *The dark sides of individualism - looking for opportunities to change school culture* (współautorka Alicja Korzeniecka - Bondar), Spring Conference of the Association for Teacher Education In Europe - Teacher of the 21st Century: Quality education for quality teaching, Riga 08-10.05.2015, University of Latvia;
- *Benefits of Having Teamwork Skills and the Factors that Facilitate Their Development as Perceived by Students from the Polish-Belarusian Borderland*, Spring Conference of the Association for Teacher Education In Europe Innovations, Technologies and Research in Education, Riga, 12-13.05.2017. University of Latvia;
- *Understanding the Essence of Learning in the Context of Creating a Learning Designing Teacher Education and Professional Development for the 21st Century: Current Trends, Challenges and Directions for the Future*, Białystok, 07-09.06.2018 r. University of Białystok, Faculty of Pedagogy and Psychology in collaboration with ATEE.

Po pozytywnych recenzjach opublikowała dwa artykuły indywidualnie i jeden współautorski:

- B. Tolwińska, *Overcoming organisational silence-looking for opportunities to change school culture*, [w:] L. Daniela, L. Rutka (red.), *Selected Papers of the Association for Teacher Education in Europe*. Spring Conference 2015, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge 2016, s. 209-221.
- B. Tolwińska. *Teachers' Team Learning in the Context of Creating Learning Schools: Implications for Teacher Education*, [w:] M. Kowalczyk-Walędzia, A. Korzeniecka-Bondar, W. Danilewicz, G. Lauwers (red.), *Rethinking Teacher Education for the 21st Century Trends*,

Challenges and New Directions, Verlag Barbara Budrich, Opladen, Berlin, Toronto 2019, s. 269-282.

- A. Korzeniecka-Bondar, B. Tolwińska, K. Borawska-Kalbarczyk, *Benefits Of Time Management Skills, Teamwork Skills And Personal Information Management Perceived By Students From The Polish-Belarusian Borderland*, [w:] L. Daniela (red.), *Innovations, Technologies and Research in Education*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne 2018, S. 93-109.

Podejmowała również współpracę z Siecią Teacher Education Policy in Europe (TEPE). Trzykrotnie brała udział w obradach konferencji organizowanej przez TEPE, mając możliwość poszerzania doświadczeń zawodowych o międzynarodową perspektywę:

- 2012 - Warszawa - The 6th Annual Conference of Teacher Education Policy In Europe (TEPE): *Research, Policy and Practice in Teacher Education in Europe*, 17-10.05 (GŁOS W DYSKUSJI);
- 2016- Malta - Teacher Education Policy in Europe (TEPE), Conference 2016: *Teacher Education from a Global Perspective*, Faculty of Education, University of Malta and TEPE, Malta, 19-21.05, REFERAT: Teacher Team's Maturity as the Basis for a Learning School,
- 2019 - Kraków - Teacher Education Policy in Europe (TEPE), Conference 2019: *Quality Teachers and Quality Teacher Education: Research, Policy and Practice*, 16-18.05. Kraków. PREZENTACJA W FORMIE POSTERU, *Creating Personal Vision as an Element of the Learning Environment of Pedagogy Students*

Uwzględniając zainteresowania naukowe, cenną działalnością jest doskonalenie naukowo-dydaktyczne nauczycieli uczelni wyższych z Ukrainy. Współtworzyła grupę wykładowców, która szkoliła nauczycieli uczelni wyższych Ukrainy w ramach organizowanych przez Wydział Nauk o Edukacji Uniwersytetu w Białymstoku staży naukowych. Celem stażu było rozwijanie kompetencji pracowników naukowo – dydaktycznych uczelni ukraińskich w zakresie rozwiązań i perspektyw w działalności dydaktyczno – badawczej we współczesnym uniwersytecie. W ramach tego projektu zrealizowała szkolenie pt.: *Teoria i praktyka wystąpień publicznych*. Pełniła również rolę przewodniczącej 6. Sekcji: *Teaching and learning proces w ramach konferencji on-line Teaching and research in a contemporary university: challenges, solutions and perspectives*, adresowanej do wykładowców, biorących udział w stażu od 11.10 – 19.11.2021r.

Jest również członkinią Komitetu Naukowego czasopisma „Dirigenti Scuola” (ISSN: 2280 - 8744), skoncentrowanego wokół dydaktycznych i organizacyjnych problemów szkoły, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii istotnych z punktu widzenia dyrektorów szkół.

Dr B. Tolwińska jest aktywnym członkiem Letnich Szkół Młodych Pedagogów przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN i Forum Młodych Pedagogów przy komitecie Nauk Pedagogicznych PAN. Potwierdzeniem jej działalności jest członkostwo w zespole redakcyjnym punktowanego czasopisma „Parezja” – pełni tam funkcję sekretarza oraz wystąpienia podczas zjazdów tego zespołu.

Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne oraz popularyzujące naukę po uzyskaniu stopnia doktora

Analiza dokumentów wskazuje, że dr Bożena Tolwińska była promotorem 51 prac magisterskich i 36 prac licencjackich, których problematyka dotyczyła: różnych aspektów funkcjonowania instytucji edukacyjnych, kultury organizacyjnej, relacji między podmiotami edukacji, jako jej składnika czy współpracy ze środowiskiem lokalnym. Pełniła również funkcje recenzenta prac magisterskich i licencjackich – razem 95 recenzji.

Prowadziła zajęcia dydaktyczne na kierunku pedagogika z następujących przedmiotów: pedagogika porównawcza, polityka i prawo oświatowe, polityka społeczna, szkoła i przedszkole jako

organizacja ucząca się, kultura organizacyjna szkoły, metodyka kierowania zespołem, seminarium dyplomowe (magisterskie i licencjackie).

Przykładem działań podjętych w celu rozwijania kompetencji dydaktycznych było ukończenie Szkoły Tutorów Akademickich zakończonej uzyskaniem certyfikatu tutora wydanego przez Collegium Wratislaviense.

Nabytymi kompetencjami dzieliła się na zorganizowanych przy czynnym jej udziale formach doskonalenia nauczycieli akademickich z kilku uczelni.

Dr Bożena Tołwińska podejmowała wiele działań organizacyjnych na rzecz Wydziału. Do najważniejszych należą:

- czynny udział w pracach zespołu powołanego na Wydziale w celu wdrożenia Krajowych Ram Kwalifikacyjnych;
- aktywny udział w pracach Wydziału PiP do zadania nr 7: *Analiza profili kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych oraz badanie oczekiwań pracodawców w stosunku do absolwentów UwB w pracy nad nowelizacją strategii UwB*; w pracach zmierzających do modernizacji oferty kształcenia na kierunku pedagogika będąc członkinią Rady Programowej powołanej do opracowania programu nowej specjalności „Menadżer Oświaty”, pod kierownictwem dr hab. Agaty Cudowskiej, Prof. UwB, (udział w pracach zespołu nad opracowaniem matrycy efektów, planu studiów: moduł specjalnościowy „Menadżer Oświaty”, sylwetki absolwenta, organizacja spotkań z interesariuszami zewnętrznymi, prace na rzecz promocji specjalności Menadżer Oświaty – współpraca z Biurem Promocji UwB, propozycja działań promocyjnych)
- udział w seminarium pracowników Zakładu Pedagogiki Porównawczej z profesorem Peterem Litchką z Loyola University Maryland, w celu wymiany doświadczeń dydaktycznych dotyczących organizacji studiów z „Przywództwa edukacyjnego” na Uniwersytecie Loyola oraz konsultacji programu tej specjalności na Wydziale PiP (daty: 16.05.2013 oraz 13.05.2014);
- opiekun praktyk studenckich 2015/2016;
- opiekun grupy studenckiej 2016/2017;

Na uznanie zasługuje praca dr B. Tołwińskiej na rzecz środowiska lokalnego, zwłaszcza:

- współpraca z Fundacją Edukacji i Twórczości w ramach projektu: „Innowacyjny system wsparcia wychowanków instytucji opieki zastępczej w Białymstoku” (Partner – Miasto Białystok). Projekt był współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Była członkinią zespołu badawczego pracującego pod kierunkiem prof. dr hab. Agaty Cudowskiej, powołanego w celu zespołowego przeprowadzenia badań jakościowych i opracowania raportu. Uzyskane dane posłużyły do opracowania strategii pomocowej skierowanej do młodzieży objętej pieczęcią zastępczą w Białymstoku;
- podczas I Podlaskiego Forum Innowacji Oświatowych „Innowacyjność szansa i wyzwaniem dla współczesnej szkoły”, które odbyło się w październiku 2014 roku na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UwB w Białymstoku, przeprowadziła warsztaty dla nauczycieli na temat strategii pokonywania oporu w zmianie;
- jako przedstawiciel Wydziału Pedagogiki i Psychologii UwB była członkiem panelu dyskusyjnego w czasie Międzynarodowej Konferencji „Fiński model edukacji. Budowanie sieci współpracy” z głosem na temat koniecznych zmian w kształceniu nauczycieli w Polsce w kontekście rozwiązań fińskich, 27 października 2017r. Białystok (Organizatorzy: Konsulat Honorowy Republiki Finlandii w Białymstoku, Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych „SocLab”, Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego, Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku, Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku);
- współpracuje z Centrum Edukacji Nauczycieli i Miejskim Ośrodkiem Doradztwa Metodycznego w Białymstoku, prowadząc zajęcia z przywództwa edukacyjnego w ramach kursu kwalifikacyjnego z zakresu zarządzania oświatą (19.06.2021r., 03.07.2021r., 26.02.2022r., 26.03.2022r.). Zajęcia te są wysoko oceniane przez uczestników w ankiecie ewaluacyjnej.

Konkluzja

Dorobek naukowy dr Bożeny Tołwińskiej wnosi cenny wkład do pedagogiki szkolnej oraz teorii zarządzania szkołą, a częściowo do pedeutologii. Stanowi o nim rzetelność badań, nowe rozwiązania o charakterze metodologicznym, otwarcie nowych perspektyw badawczych w zakresie budowania i realizacji szkoły jako organizacji uczącej się.

Na wyróżnienie zasługuje aktywność w naukowym środowisku o zasięgu krajowym i międzynarodowym, szczególnie w zakresie upowszechniania wypracowanych przez siebie strategii teoretycznych oraz empirycznych, Jej całokształt dorobku spełnia wymagania zawarte w Ustawie z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Wnioskuje o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego.